

פ ר ר ס ו ק ו ל מ ט . 10/11

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה ביום ג',
ד' בתמוז תשי"ד - 5.7.1954, בשעה 10.30

ש.ה.

הנדבכים:

- חברי הוועדה:
 - י. גורי - היו"ר
 - ח. אריאב
 - י. בדר
 - ט. גניחובסקי
 - ש. דיין
 - א. הרצפלד
 - ק. לוז
 - ח. למדן
 - י. פורדר

- סוזמנים:
 - ד"ר ברוש - מטעם משרד האוצר
 - ד"ר ארהרד
 - ד"ר גרינגרט
 - ד"ר זיליסט

ש. בזק - מזכיר הוועדה

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

קיבלנו תזכיר מטעם חברות ביטוח החיים הישראליות, ובהתאם לבקשתן הזמנו גם מסלחת.

מר זיליסט: קודם כל אנו רוצים להודות לוועדת הכספים, על שנתנה לנו זו הפעם הראשונה את ההזדמנות להופיע בשעת ברור במסלחה או בכנסת על עניני הביטוח. אנו חושבים כי המסלחה והכנסת אינם מעריכים זכונו את ערכו של הביטוח. יחס זה, שהוא יחס כללי בארץ אל חברות הביטוח, טצא את ביטוינו גם בחוק אשר שהכנסת קבלה לפני כמה זמן בקשר לביטוח הלאומי שפגע בחברות הביטוח, בניגוד למקובל בעולם כולו. אין בארץ הערכה נכונה לתפקידים שחברות הביטוח צריכות למלא. בכל העולם זהו תפקידו ממלכתי המתמלא על ידי סוסדות פרטיים. הממשלות נותנות את כל העידוד לחסכון מצד האבור, כי אז הצבור מתייחס אחרת לענין הביטוח. הישוב הותיק בארץ הוא בעל מידה מסויימת של הכרה מבחינה זו, אולם הכרה זו אינה קיימת בקרב העליה החדשה מארצות שטלות, והאם צריך לחנך לכך. הרמז הניתן בענין זה מן הממשלה מחנך אותם, כי הממשלה יכולה להצביע על הדברים החשובים לדעתה. באנגליה הצעירים 90% של כל החסכוניות על ידי חברות הביטוח. בארפת וכמעט בכל ארצות ארופה יש נכוי מיוחד לעניני ביטוח חיים. הניכוי בארפת מהווה 7%-10% מן המסכורות של פועל ופקיד בינוני, וזאת רק בזכות ביטוח החיים.

חברות הביטוח בארץ עוסות כל שנה השקעות. אלה הם כמעט המוסדות היחידים בארץ שיש ביכלתם להשקיע כספים לזמנים ארוכים. ההשקעות בעסות בטפעלים קונסטרוקטיביים ובמידה ידועה גם בניירות ערך של הממשלה, אם כי הדיבידנדה עליהם אינה גדולה. שאר ההשקעות ביטוח בחקלאות, במטכנתאות, במפעלי בנין ותעשייה וכו', ברביית שאינה עולה על 9%, שהיא כיום הרביית החוקית.

ביירות הערך של המטלה נוספים רבית של 3% בלבד. שמענו כי שר האוצר מתכוון לנהל מסט ומתן עם חברות הביטוח מתוך כוונה לתבוע מהן להשקיע חלק מן הרזרבות באוצר. כמובן שאם הגדל ההצטרפות בחברות, אפשר יהיה גם לתבוע מהן יותר.

הצעתנו היא שהפכו של 10% יעמוד כולו לרשות חסכוניות, ביטוח חיים וקופות תגמולים. הדבר עלול להתבטא בהפחתה של 300,000-400,000 לירות לשנה בהכנסות מס ההכנסה. אם מניחים שם ההכנסה יביא למדינה 100 מליון לירות, הרי אין סכום זה עולה על 0,3%-0,4%. לעומת זאת היתרון הגדול יהיה שהחברות יצברו יותר כספים וישקיעו אותם במפעלים קונסטרוקטיביים ובחלק ידוע בניירות ערך של המטלה. על ידי כך יכוסו אותם 300,000 לירות שיחסרו בהכנסות מס ההכנסה, ואף יתקבלו עודפים.

ד"ר גרינגרט: ההרעה במאב היא נגחינה זו, שעד עכשיו יכול היה אדם להוציא למטרות אלו 650 לירות והיה נהנה מזיכוי של 170 לירות, ואילו מעכשיו יוכל להוציא רק 300 לירות ויהנה מהנחה של 90 לירות בלבד. בכך ההרעה לגבי המצב הקיים כיום.

לא התכוונו שהסעיף יועמד כולו לרשות ביטוח החיים ולשאר המטרות לא יינתן כל סכום. כוונתנו הייתה שיש ליצור שני סעיפים נפרדים, הי אילו לא כן לא היה מקום לדבר עלל על ידיה בהכנסות מס ההכנסה. אנו מניחים שיורוצר סעיף מיוחד עבור שאר הוצאות, שהן הוצאות מקריות. יש להבדיל בין תשלומים קבועים, כגון חסכוניות וביטוחי חיים, ובין הוצאות מקריות, כגון תשלום לרופא או לתרופות. אנו מסוכנעים כי הכנסת שנוי בהקלה שהיתה מקובלת עד כה לגבי ביטוחי חיים, תפגע ברצונם של מבוטחים רבים להמשיך בביטוחיהם.

ד"ר ארתורט: לפני קום המדינה פסלו בארץ בעיקר חברות זרח אנגליות וקנדיות. לפני עשרים שנה התחלנו להקים מסק ביטוח חיים בארצנו, כי ראינו מה רב ערכו של מסק הביטוח בארצות אחרות. עמדנו בהתחרות קשה מאד עם חברות בינלאומיות גדולות. בשנת 1941 הוכנס בארץ סעיף המקל על תשלום מס ההכנסה במקרה של ביטוח חיים, כפי שהוג קיים באנגליה ובדומיניונים. נוכחנו לדעת כי הקלה זו עודדה את האוכלוסיה לבטח את עצמה כיום המבוטחים מאוכזבים, גם בגלל ירידת ערך הכסף. וגם בגלל הפחתת ההנחה שפעם הגיעה ל-75%. יתכן שזו היתה הקלה גדולה מדי שהקלה בעיקר על אנשים עשירים עם הכנסות גבוהות, אך אחרי כן כללו את ביטוח החיים בסעיף אחד עם כל מיני הוצאות שאין להן כל קשר אחד. עטינו את כל המסוימים כדי לפתח בכל זאת את ביטוח החיים. הרזרבות של החברות המקומיות טגיעות ל-12-15 מליון לירות. באופן יחסי לחברות במדינות אחרות אין זה סכום גדול כל כך. לחברות הביטוח האנגליות, למשל, יש רזרבה של 3 מיליארד ל"ש. אנו חושבים כי יש בביטוח תועלת צבורית, ושהוא יכול לעזור לפיתוח הארץ, לחיזוק המטבע וכל אותן המטרות שצינו בתזכיר החברות. עושרות זאת חברות הביטוח בכל העולם, ויש לכך חשיבות מיוחדת במדינתנו. לדוג האוכלוסיה שלנו אין הון, ובמקרה פטירתו של המבוטח מהווה הביטוח את המטענת של המשפחה. בני חושב שגם מבחינה זו אנו יכולים להציע כאזרחים נאמנים שיעשה בטדינתנו מה שנעשה כמעט בכל המטרות לטובת האוכלוסיה ולטובת המסק בכלל.

כמה מבוטחים יש בחברות הביטוח הישראליות?
האם המספר גדל במידה ניכרת בשנים האחרונות?

ס. לונ:

ד"ר גרינגרט:
מספר המבוטחים הוא בערך 80,000. יש בזמן האחרון גם ביטוחים חדשים, אך לא באותו קצב שהבחנו, בעיקר לאור האינפלציה.

ח. לממן:
האם גם בארצות שבהן קיים ביטוח חיים וביטוח לעת זקנה מטעם המדינה, נותנים הקלות במס ההכנסה?

למיזה סכום מגיעים תשלומיהם הסבתיים של המבוטחים ביטוח חיים?

הנ"ל י. גורני:
ברצוני לשאול אם הוטפת סעיף מיוחד על סכום של מאה לירות המיועד אך ורק לביטוח חיים, הגדיל את מספר המבוטחים, ובאיזו מידה.

האם ידוע מהי הפרמיה הממוצעת של כל מבוטח?

ד"ר גרינגרט:
אני חושב כי הפרמיה הממוצעת מגיעה ל-35 עד 45 לירות. ההכנסה הכללית מפרמיות של ביטוח חיים מגיעה ל-3,5 מליון לירות לשנה. יש כמובן המסלמים 10 לירות וישנם המסלמים 500 לירות, כך שהממוצע יכול להטעות.

החוק הקודם גם כן לא היורה שיפור לגבי המצב שקדם לו. המבוטחים שלנו הורגלו לנכונים גדולים מאוד, של 65%-75%. החוק הגביל זאת ל-40%, ועל התוספת חלים רק 20%; עבור רווקים ונשואים בלי ילדים קבע החוק מפילו רק 25% ו-12,5% מסום כך גם שנוי החוק לא הספיע ביותר לטובה. נוטה לכך הוא בתקבל דוקא בתקופה של חשבר כלכלי, ולכן לא נתן דחיפה למבוטחים. המספרים האבסולוטיים של ההכנסות גדלים טטנה לטנה, אך אם מביאים בחשבון את הערך הריאלי של הכסף, לא הייתי מומר שהטברו את קצב ירידת ערך המטבע. אני מסביר זאת גם על ידי המטבר שחל עם שנוי המדיניות הכלכלית של הממשלה. המספרים קצת מטעים מסום שהם מראים כל שנה עליה אבסולוטית, מה שאין כן אם משרוים זאת להכנסה הממוצעת של האדם, או כפי שמקובל ברוב ארצות העולם - להכנסה הלאומית. בקצרה מהורה הביטח 125% של ההכנסה הלאומית, באמריקה 100%, ואילו אצלנו אין הוא מגיע מפילו ל-15% של ההכנסה הלאומית. זהו הסודר הנכון, ולא המספרים האבסולוטיים.

הנ"ל י. גורני:
מה היה מספר המבוטחים ביום קום המדינה? האם במידה והוגדל מאז, יש בכך חלק גם לעולים האדשים?

ד"ר גרינגרט:
חלק קטן מאוד של האוכלוסיה החדשה מבטח את עצמו.

ד"ר זיליסט:
מאז קום המדינה, לפחות הכפלנו את מספר המבוטחים. נכנסו לתחום הביטוח שכבות נוספות של הישוב הישן.

בקטר לשאלה על ארצות אחרות, הרי בכל הארצות יש ביטוח חיים. בארצות הנימורקטיה העממית הביטוח הוא בידי חברות קומוניסטיביות. בכל ארץ כזאת יש נכוי מיוחד לצרכי אטכון. בכך אנו מציעים להלול את ביטוח החיים וגם את קופות התגטולין, כי שניהם מכלאית תפקידים של אטכון. דוקא כאשר הוטעלה באנגליה בסנת 1946 תכנית בוורידג' האפורסט, גדלו בהרבה ביטוחי החיים.

על ידי כך שהמטלה קבלה על עצמה חלק מתפקיד זה, היא הצביעה על חשיבותו של העניין לצבור כולו. אי אפשר לסמוך רק על העזרה שהמטלה נתן למשפחה. לכן אחד הנמוקים שלנו להצעת שנוי זה הוא, שאם הכנסת תפקיד זה ביטוח החיים מטאור הנשלוחים הסוגיאליים, התעורר המחשבה בקרב הצבור ובעיקר בקרב העליה החדשה, המפגרת מאד בשטח זה.

ת. קלמנטי: מה עושות החברות כדי לפצות את האבוטחים על ירידת ערך הכסף?

מר זיליסט: חברות הביטוח אינן חברות ספקולטיביות.

אם נותנים מסקנתאות או טסקיעים הטקעות למועדים גרוכיים בטסק, סוגלים גם אנו האותם הפסדיה הבאים בעקבות ירידת ערך הכסף. קיים פיקוח על הטקעותיהן של חברות הביטוח, ואסור להן להטקיע כספים בזקב או בטבע זר הטבטיחיים את ערך הכסף. עם זאת מצאה חברת "הסנה" אפסרות לסידור לפיו היא מוסיפה אחוז אחד לכל שנת ביטוח. אם פוליסה לעשרים שנה סמטייטת עוד בחייו של החבוט, נותנים לו תוספת של 20% על סכום הביטוח. במקרה של פטירת החבוט מוטיפיים למשפחתו 2% עבור כל שנה בה הייתה הפוליסה בתוקף. סמלה זו עומדת בכל הארצות בהן יש אינפלציה, ומחפשים דרכים לטמן בונוטיט למבוטחים, אם כי הדבר קשה מעד. אפשר ודאי למצוא איזו דרך פליאטיבית, אך קשה מעד למצוא אפסרות לטמן ייצוי מלא. אם האיש התקיד במקום זאת את הכסף בבנק, הואגם כן לא נהנה יותר.

הסעיף השני של הצכירנו נוגע להצעה לבטל את ההנחה לגבי פוליסות שיש עליהן הלואות. עלי לציין כי המדובר בסכום שיינו עולה על מליון לירות, סיוך 10-12 מליון לירות דזרבות של חברות הביטוח. אחד מתנאי הפוליסה הוא שהאיש רשמי לקבל אחוז ידוע מן הפרמיה ברבית של 6%, לאחר ששילם סלס שנים. מאחר שזוהי זכותו של כל חבוט, אין אנו בודקים את סידת ההלואות, שמינן יכולות סטילם להיות גדולות.

בחוק מס ההכנסה עלולים לחול שנויים מדי פעם בפעם, והדבר מובן. לעומת זאת, אם חלים נויים בכל שנה לגבי ביטוח החיים, הדבר מטפיע חד לרעה. כאשר אדם עושה ביטוח חיים, הוא מקבל על עצמו התחייבות לתקופה ארוכה. השנוייה סביאיה לביטול פוליסות רבות אחרי שנה או שנתיים.

היור י. גורני: האם יש בידי משרד מס ההכנסה נתונים על סידת ניצול ההנחה של סעיף ביטוח החיים?

נ"ר גרוס: לצערי אין לנו נתונים סטטיסטיים, אך אפשר לקחת לדוגמא אלף תיקים של אנטיים מסכבות סונות, ולבודק את זה.

א. הרמפלד: כמה מוטקעות הרזרבות של חברות הביטוח?

נ"ר גרוס: אנו יכולים להטקיע את הרזרבות שלנו רק בהטקעות בטוחות ביותר. בניירות ערך טמטלתיים - מליון לירות; ניירות ערך אאריים (ציר, ביצור ועוד) - מליון לירות; מסכנתאות על בנינים, מסון סכוניט - 3 מליון לירות; הלואות למוטדות לאומיים, צבוריים, עירוביים, הקלאייטוכו - 3 מליון לירות; הלואות על פוליסות - מליון לירות; מזומנים - מליון לירות. כל ענפי הכלכלה שהנים מן הרזרבות של חברות הביטוח הודות לתשלומיהם הקטנים של החבוטחים.

בקשר להבטחת ערך המטבע, התי בארצות שחרות
בתנה הישגלה לחברות הביטוח תוספת ייצוב המטבע, העולה על זו
הניתנת לבעלי הון או למפקידים בבנקים. כתוצאה מכך גדל הקף
ביטוח החיים, כי האנשים נזכחו מיזו חשיבות מייחסת המשלה
לביטוח החיים. מטום כך יש ערך רב לקביעת סעיף סיועד בחוק,
אפילו אם הסכום לא יגדל על ידי כך.

כיום יש לנו ספר די גדול של מבוטחים
במסגרת העולים החדשים, במידה ומסבירים להם ומעודדים אותם.

בנוגע להלוואות, לוקחים אותן רק בשעת מאוקה.
עובדה היא של דות הרבים הנמנה של 6% בלבד, המסדיים מצומצמים.
האנשים רוצים להשאיר את הכספים לרשות המלוואות.

היו"ר י. גורני: אנו מודים למשלוח.

המשך הדיון בחוק מט ההכנסה

היו"ר י. גורני: אנו ממשיכים בדיון מסעיף 63. (קורא את הסעיף).

התקון לסעיף 63 בתקבל.

היו"ר י. גורני: עד לסעיף 75 אין כל הצעות תקון. (קורא
סעיף 75).

י. גורני: בסעיף זה מדובר על עבירות פורמליות בדיאה,
ולא על עבירות מתוך כוונה או זדון. מטום
כך אני מציע רק להגדיל את הקנס עד 500 לירות יתו לא.

ד"ר ברוש: אמנם זו יכולה להיות גם עברה פורמלית, אך
תתכן גם עברה חסורה מאד לפי סעיף זה.
כוונת שבוני הנזוס היא לאפשר גם הסלת מאטר על עברה מסוג זה,
בטעה שעד כה היה עובש מאטר רק במקרה של סרוב לשלם קנס.

ד"ר קיטרנוב: כמעט בכל חוק ישנו סעיף כללי האומר:
סי שעבר עברה על הוראה מהוראות חוק זה,
בידון לעונש מסויים שהוא קל יותר מן העונשים על עברות מסויים.

היו"ר י. גורני: (קורא סעיף 76).

י. גורני: גם בסעיף זה מעונשים לדעתי מוגזמים.

היו"ר י. גורני: (קורא סעיף 77).

י. גורני: גם כאן יש לי אותה התנגדות כמו בטעיפיים הקודמים.

ש.ה.

(קורא את סעיף 78).

הי"ר ק. לונ:

אין אני מתנגד למסדר, אך לא כל כך מסודר.

י. גר:

גם לדעתי מסתיר סעיף זה מאד.

ק. לונ:

(קורא את סעיף 79).

אין אני מתנגד להגדלת העונש, אך אני חושב שהסגנונים כאן יותקמו גדולים.

י. גר:

אני מציע לשלשונות מס ההכנסה לעיין מחדש בלוח זה, ולבדוק אם אין מקום להצעה.

ק. לונ:

אלטרנטיבית.

אמנם יש להעלות את העונשים אם הם אינם די חמורים, אך אין כל טעם להגדיל אותם פי

א. הרצפלד:

שלוש.

יש בכך ערך מחנך לגבי השופטים. כל עוד נוקטים בשיטה של קביעת עונש מכסימלי בלבד, אדין לתת בידי השופט אפשרות שיקול חופסי להטיל עונש סלירה אחת ועד למכסימום.

ד"ר קיסרנו:

ישנם מסך דין המוסר כי השופט מטיל בדרך כלל את העונש הממוצע, כלומר עד כמה שהמכסימום גבוה יותר, עולה גם העונש על עברה רבילה.

י. גר:

יש שלוש אפשרויות: א. שהאיש טעה; ב. שהוא לא ידע את החוק ועבר עליו ללא כל כוונה זדונית; ג. שהאדם יודע את החוק והוא עבריון במזיד ובכוונה תחילה, ובמקרים כאלה אני חושב שאדין להקל. לעומת זאת אדין למצוא דרך להקל במקרים האחרים.

הי"ר ק. לונ:

ראשית, שאלה היא כיצד יוכל להוכיח שהוא לא ידע את החוק. ענין שני הוא, שבהוב במסודות צבוריים שונים לא להעביר את הנכונים מסדר העובדים, כדי שיוכלו לכסות את הפגורים שהמסלה מפגרת בתשלום תמיכותיה.

ח. ארזב:

זוהי עברה חמורה מאד, כי זה סמול בכספי נאמנות.

ב"ר ברנע:

חברי הוועדה יביטו את הצעותיהם להצבעה, וגם לשלשונות מס ההכנסה יוכלו להציע שנויים.

הי"ר ק. לונ:

יש הצעות לסני סעיפים נוספים - הסעיפים 29 ו-30 להצעה. (קורא את הסעיפים).

סעיף 30 יחייב את פקידים מס ההכנסה לערוך לכל אדם שני חשבונות.

י. גר:

הסיבה לכך היא שמאוקטובר התחלנו לחשב את מס השכירים לפי השיטה החדשה. אם נקבע

ד"ר קיסרנו:

את הוצאות הזה באופן דטרומקטיבי, יוצא שלול שכיר מביע עוד
כסף וזהו מין מקום להפלות בין שכירים ללא שכירים. יש כאן צורך
בתקון סכני מסויים, אך זהו הרעיון.

ד"ר ברוש:
הכוונה הייתה להוציא טבלאטעייף זה מכורן
רק לטס ברושו, כלומר לפני הזכוי. זה יקל
על האבור ועל העובדים.

הינ"ר ס. לונ:
עלינו להטלים עוד את הריון עלהטעיפים
20 עד 23 - פרט למעיפים על הקבוצים והטעוים
המנומיים.

בטעיפים 20, 21 ו-22 מין הצעות תקון.
(קורא את סעיף 23)

ד"ר ברוש:
התקון המוצע כאן אינו בא להכניס כל
שנוי מהותי. זהו רק שנוי טכני באופן
חישוב ההכנסות של אשה עובדת ובעלה.

ח. לטרון:
איני מבינה מדוע מפלים אשה עובדת
בסקרה שהחישוב הוא בפרד, ולא בותנים
לה את הזכוי הניתן לה בסקרה של חישוב משותף.

הינ"ר ס. לונ:
יש מקום לדון בכך אם מעוררים את השאלה
באופן עקרוני, אך השנוי המוצע כאן אינו
מהווה חידוש לגבי המצב לפי החוק עד כה.

הישיבה נבעלה בשעה 13.30